

Bijlage 1: ambtelijke reactie Indicatoren duurzaamheid

Inleiding

Bij de raadsbehandeling van de Programmabegroting 2020-2024 heeft de wethouder financiën de toezegging gedaan de discussie over indicatoren voor duurzaamheid te betrekken bij de conferentie over indicatoren.

Deze memo bevat:

- Criteria voor het opstellen van indicatoren die de gemeente kan hanteren voor monitoren van voortgang richting de klimaatdoelstellingen.
- Inzicht in de beperkingen van monitoring.
- Een deelanalyse van de indicatoren in de Groenlinks motie (verworpen) en lijst.

Zoals toegezegd aan de raad, zal bij begroting 2021 een lijst met indicatoren worden gepubliceerd. In dit antwoord treft u de inhoudelijke criteria waar langs de lijst met indicatoren zal worden ontwikkeld.

Belang beleidsinformatie en indicatoren

Duurzaamheidsproblematiek (klimaat, energie) is een beleidsveld waarbij het kwantitatief inzichtelijk maken van de relatie tussen doel en middel noodzakelijk is, maar ook sterke beperkingen kent. Goede beleidsinformatie is noodzakelijk om problemen zoals de klimaatverandering inzichtelijk te maken, om doelstellingen te kunnen bepalen, aansluiting te zoeken en houden met (inter)nationale en regionale ontwikkelingen, te analyseren in welke mate beleid en investeringen bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen en ook voortgang richting die doelstellingen te monitoren.

Het belang van beleidsinformatie komt in de situatie van een beperkt budget sterk naar voren. Beleid en investeringen en prioritering daarvan dienen gebaseerd te zijn op keuzes die op een verantwoorde manier gemaakt zijn (doelmatig en doeltreffend). Dit is alleen mogelijk als beleidsinformatie relevant en bruikbaar is en van goede kwaliteit is en een centrale rol heeft in alle fasen van beleids- en investeringsprocessen.

Uitgangspunten

1. Volledig inzicht in energiegebruik en CO2-uitstoot. De totale CO2-uitstoot in Haarlem is het gevolg van al het energiegebruik in de volgende sectoren, en de indicatoren moeten dan ook toezien op alle sectoren: de gebouwde omgeving, verkeer en vervoer, industrie, energie, afval en water, en landbouw, bosbouw en visserij. Alleen op basis van dit integrale overzicht kan de gemeente voorkomen dat er “blinde vlekken” ontstaan.
2. Volledig inzicht in hernieuwbare energie. Indicatoren moeten inzicht geven in alle soorten hernieuwbare energie die kunnen worden opgewekt in Haarlem, zoals zonenergie, windenergie, biogas.
3. Volledig overzicht in beleid en investeringen. De indicatoren moet goed aansluiten bij beleid en investeringen van de gemeente voor het bereiken van de klimaatdoelstellingen. Bijvoorbeeld warmtenet, of verduurzaming straatverlichting.
4. Vergelijkbare informatie. Om doelen, maatregelen, analyses, et cetera goed te kunnen begrijpen, analyseren in termen van doelmatigheid en doeltreffendheid, en te implementeren moet informatie over maatregelen onderling vergelijkbaar zijn.
5. Externe benchmarks/standaarden. De gemeente Haarlem heeft beperkte capaciteit om alle noodzakelijke beleidsinformatie zelf te ontwikkelen. Daarnaast wordt hiermee de betrouwbaarheid van de gegevens geborgd.
6. Aansluiting met (inter)nationale doelstellingen, richtlijnen en eisen.

Wat kan niet

7. Real-time monitoring. De informatie in de RWS-klimaatmonitor is vertraagd. Dit maakt het niet mogelijk om beleidsprestaties real-time te monitoren.
8. Top-down informatie over o.a. CO2-uitstoot direct koppelen aan bepaalde activiteiten. De informatie in de RWS-klimaatmonitor volgt uit statistische informatie van o.a. het CBS en is - voor zover als mogelijk – representatief voor bijv. de CO2-uitstoot in Haarlem. Ook de feitelijke impact van beleid en investeringen kan vaak niet perfect in kaart worden gebracht, bijvoorbeeld omdat precieze energieconsumptie in de toekomst niet te voorspellen.

Een perfecte aansluiting tussen voorgenomen beleid en hoe dit feitelijk uitpakt is op basis van het bovenstaande niet mogelijk, wel kan de gemeente zo goed als mogelijk en op basis van officieel erkende informatie (zie 5) inzichtelijk maken wat de verwachte impact is op bijv. CO2-uitstoot.

Reflectie op voorgestelde indicatoren

Voor een aantal van de benoemde indicatoren is betrouwbare en verifieerbare data beschikbaar uit de RWS - klimaatmonitor. Voor een aantal van de benoemde indicatoren is er een alternatief mogelijk wat beter aansluit bij bovenstaande uitgangspunten. Ter illustratie wordt er op een aantal indicatoren ingegaan (niet op de totaallijst). De op te nemen lijst in de begroting is nog niet definitief. Het voorstel van GroenLinks wordt betrokken om hiertoe te komen.

Voorbeelden uit motie/lijt:

- Aantal woningen met energielabel A of hoger (bron: klimaatmonitor)
- Aantal woningen met energielabel B en C (bron: klimaatmonitor)
- Totaal gasverbruik woningen (bron: klimaatmonitor)
- Percentage woningen met zonnepanelen (bron: klimaatmonitor)
- Aantal woningen zonder CO2 uitstoot
- Aantal gemeentelijke gebouwen zonder CO2 uitstoot
- Aantal daken met zonnepanelen in beschermd stadsgezicht en monumenten.
- Bedrag aan verstrekte duurzaamheidsleningen
- Aantal verstrekte subsidie voor aardgasvrij
- Aantal sportvelden zonder rubbergranulaat
- Aantal restaurants dat doggybags uitgeeft

Wat opvalt is:

- Er wordt niet vanuit totale hoeveelheden hernieuwbare energie opgewekt gekeken naar huishoudens en dan het onderdeel zonnepanelen (dit terwijl er door de gemeente instrumenten als bijv. duurzaamheidsleningen ook wordt ingezet voor het financieren van energie installaties, en het goed is deze aantallen in verhouding van het totaal te zien)
- Er wordt niet gekeken naar de totale gebouwde omgeving, enkel naar woningen/eigen vastgoed (dit sluit bijv. beleid op horeca uit).
- Door enkel naar energielabel A, B, C te kijken, zie je niet de beweging aan de onderkant (waar mogelijk de meeste "CO2 reductie" winst behaald wordt).
- Door enkel naar gasverbruik te kijken, ontstaat er geen goed beeld van de energiemix in woningen.
- De indicatoren zijn in verschillende eenheden, dit maakt onderlinge vergelijkbaarheid ingewikkeld.
 - Bijv. het bedrag aan verstrekte subsidies zegt niets over welk effect er met deze maatregel is bereikt.
 - Dit geldt ook voor; aantallen elektrische auto's, of aantal bomen
- Een aantal van de indicatoren zien toe op de uitvoering van beleidsmaatregelen en meten niet of het gewenste effect er mee wordt bereikt. Hierdoor ontstaat geen inzicht in de doelmatigheid en doeltreffendheid van de maatregelen. Bijv.: aantal afvalbakken, restaurants die doggybags uitgeven, sportvelden zonder rubbergranulaat etc.

Op dit moment wordt er gekeken in kader van de klimaatbegroting wat goede indicatoren zouden kunnen zijn. De hoeveelheid broeikasgassen CO2e die Haarlem uitstoot is de kernindicator in de begroting. Hieronder treft u enkele voorbeelden aan van indicatoren op basis van CO2 uitstoot en hoe deze zijn opgebouwd:

CO2-uitstoot, hoofdsectoren		Eenheid	2015	2016	2017	2018
Totaal		ton CO2	662898	636559	610460	-
Gebouwde omgeving		ton CO2	496139	465682	445240	-
Verkeer en vervoer (inclusief autosnelwegen, excl elektrisch railverkeer)		ton CO2	109561	111785	112897	-
Industrie, energie, afval en water		ton CO2	56664	58637	51071	53775
Landbouw		ton CO2	534	455	1252	979

CO2-uitstoot, gebouwde omgeving	Eenheid	2015	2016	2017	2018
Totaal	ton CO2	496139	465682	445240	-
Woningen (temperatuurgecorrigeerd)	ton CO2	260456	249509	241252	-
Commerciële dienstverlening	ton CO2	153926	141058	133327	147687
Publieke dienstverlening	ton CO2	81757	75115	70661	65277

Woningen	Eenheid	2015	2016	2017	2018
gas (temperatuurgecorrigeerd)	ton CO2	164213	162014	161891	161739
elektriciteit	ton CO2	95483	86614	78522	74207
warmte	ton CO2	711	869	794	-

Hiernaast bieden indicatoren als hernieuwbare energie (elektriciteit, warmte en vervoer in TJ) en zonne-energie (opgewekte energie, TJ en vermeden CO2 uitstoot) een volledig inzicht in de verschillende soorten hernieuwbare energie dan bijv. het aantal woningen met zonnepanelen. Ook voor in de openbare ruimte kan er gekeken worden naar CO2-uitstoot, bijv. met een focus op verkeer en vervoer. Voor een aantal onderwerpen is CO2-uitstoot mogelijk niet alomvattend.

Procesafspraken

In kader van de klimaatbegroting wordt er op dit moment gekeken hoe een lijst met indicatoren te ontwikkelen die voor zover mogelijk – consistent zijn met benoemde uitgangspunten; (i) bestaande beleidsinstrumenten en investeringen (ii) CEOGIA-model en klimaatmonitor (iii) de economische structuur van Haarlem (SBI). Deze informatie wordt in de duurzaamheidsparagraaf van de begroting opgenomen.